

ARTICULUS IV.

Ut am homo in primo statu decipi potuisset.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod homo in primo statu decipi potuisset. Dicit enim Apostolus I. ad Thimoth. 11. 14. quod mulier seducta in peccavatione fuit.

Præterea Magister dicit 21. dist. II. Sentent. quod ideo mulier non horruit serpentem loquentem, quia officium loquendi eum accepisse à Deo putavit. Sed hoc fallum erat. Ergo mulier decepta fuit ante peccatum.

Præterea Naturale est quod quanto aliquid remotius videtur, tanto minus videtur. Sed natura oculi non est contracta per peccatum. Ergo hoc idem in statu innocentie contigit. Fuisse ergo homo deceptus circa quantitatem rei visæ, sicut & modo.

Præterea Augustinus dicit XII. super Gen. ad lit. (cap. 11. circa fin.) quod in somno adheret anima similitudini, tamquam ipsi rei. Sed homo in statu innocentie comedit, & per consequens dormivisset, & somniasset. Ergo deceptus fuisse adharendo similitudini, tamquam rebus.

Præterea Primus homo necivisset cogitationes hominum, & futura contingentia, ut dictum est (art. præc.) Si igitur aliquis super his sibi fallum diceret, deceptus fuisset.

Sed contra est quod Augustinus dicit (Lib. III. de lib. arb. cap. xv. 11. in fin.) Approbare vera pro falsi non est natura instituti hominis, sed pena damna.

Respondeo dicendum, quod quidam dixerunt, quod in nomine deceptionis duo possunt intelligi; scilicet quicumque existimatio levis, qua aliquis adhæret falso tamquam vero, sine assensu credulitatis; & iterum firma credulitas. Quantum ergo ad ea quorum scientiam Adam habebat, neutro istorum modorum homo decipi poterat ante peccatum; sed quantum ad ea quorum scientiam non habebat, decipi poterat, large accepta deceptione pro existimatione quacumque sine assensu credulitatis. Quod ideo est dictum, quia existimare falsum in talibus non est noxium homini; & ex quo temere assensus non adhibetur, non est culpabile.

Sed hæc positio non convenit integritati primi status: quia ut Augustinus dicit XIV. de civitate Dei (cap. x. ante med.) in illo statu erat devotiva tranquillitas peccati, qua manente,

lectus, ita falsum est malum ejus, ut dicitur in VI. Ethicorum (cap. 11.) Unde non poterat esse quod innocentia manente, intellectus hominis alicui falso acquireret quasi vero. Sicut enim in membris corporis primi hominis erat quidem carentia perfectionis alicujus, puta claritatis, non tamen aliquid malum inesse poterat; ita in intellectu poterat esse carentia notitiæ alicujus, nulla tamen poterat ibi esse existimatio falsi.

Quod etiam ex ipsa rectitudine primi status apparet. Sed quamdiu anima maneret Deo subdita, tamdiu in homine inferiora superioribus subderentur; nec superiora per inferiora impedirentur. Manifestum est autem ex præmissis (quæst. LXXXV. art. 6.) quod intellectus circa proprium objectum semper veruset: unde ex ipso nunquam decipitur; sed omnis deceptio accidit in intellectu ex alioquo inferiori, puta phantasia, vel aliquo hujusmodi. Unde videmus quod quando naturale iudicium non est ligatum, non decipimur per hujusmodi apparitiones, sed solum quando ligatur, ut patet in dormientibus. Unde manifestum est quod rectitudo primi status non compatiebatur aliquam deceptionem circa intellectum.

Ad primum ergo dicendum, quod illa seductio mulieris, (a) etsi præcederet peccatum operis, subsecuta tamen est peccatum interne elationis. Dicit enim Augustinus XI. super Gen. ad lit. (cap. xxx. cir. med.) quod mulier verbo serpentis non crederet, nisi jam inisset menti ejus amor proprie potestatis, & quædam de se superba presumpcio.

Ad secundum dicendum, quod mulier putavit, serpentem hoc accepisse loquendi officium, non per naturam, sed aliqua supernaturali operatione; quamvis non sit necessarium auctoritatem Magistri Sent. sequi in hac parte.

Ad tertium dicendum, quod si aliquid representatum fuisset sensui, vel phantasiae primi hominis aliter quam sit in rerum natura, non tamen deciperetur, quia per rationem veritatem judicaret.

Ad quartum dicendum, quod id quod accidit in somno, non imputatur homini, quia non habet usum rationis, qui est proprius hominis actus.

Ad quintum dicendum, quod alicui decenti falsum de contingentibus futuris, vel cogitationibus cordium homo in statu innocentie non credidisset ita esse; sed credidisset quod hoc esset possibile: & hoc non esset existimare falsum.

Vel potest dici, quod divinitus ei subventum fuisset, ut de peccatis illis que non scientiam non habebat.

(a) Codex Alex. esti precedit. Al. est non precedit.

Nec est instantia; quam quidam afferunt, quod in intentione non fuit ei subventum ne deciperetur; sicut tunc maxime indigeret: quia jam præcederat peccatum in animo, & ad divinum auxilium recursum non habuit.

QUÆSTIO XCV.

De his que attinent ad voluntatem primi hominis, & gratia scilicet, & justitia.

Deinde considerandum est de his que pertinent ad voluntatem primi hominis; & circa hoc consideranda sunt duo. Primo quidem de gratia, & justitia primi hominis. Secundo de usu justitiæ quantum ad dominium super alia.

Circa primum queruntur quatuor. Primo, utrum homo creatus fuerit in gratia.

Secundo, utrum in statu innocentie habuerit animæ passiones.

Tertio, utrum habuerit virtutes omnes.

Quarto, utrum opera ejus fuissent eque efficacia ad merendum, sicut modo sunt.

ARTICULUS I.

Utrum primus homo fuerit creatus in gratia.

2. 2. quæst. 7. art. 1. corp. & II. dist. 20. quæst. 11. art. 3. corp. & dist. 20. quæst. 11. art. 2. & quæst. 1. art. 8. corp.

AD primum sic proceditur. Videtur quod primus homo non fuerit creatus in gratia. Apostolus enim I. Cor. xv. 45. distinguens Adam à Christo dicit: Factus est primus Adam in animam viventem; novissimus autem in spiritum vivificantem. Sed vivificatio spiritus est per gratiam. Ergo hoc est proprium Christi quod fuerit factus in gratia.

Præterea Augustinus (alius Auctor) dicit in Lib. de Quæstionibus veteris, & novi Testamenti (quæst. cxxxiii. in fin.) quod Adam non habuit Spiritum Sanctum. Sed quicumque habet gratiam, habet Spiritum Sanctum. Ergo Adam non fuit creatus in gratia.

Præterea Augustinus dicit in Lib. de Correptione, & gratia (cap. x. circ. med.) quod Deus sic ordinavit Angelorum, & hominum vitam, ut prius in eis ostenderet quid posset eorum liberum arbitrium; & deinde quid posset sua gratie beneficium, justitiæque iudicium. Primo ergo condidit hominem, & Angelum in sola naturali arbitrii libertate, & postmodum ei

Lib. II. Sent. quod homini in creatione datum est auxilium; per quod stare poterat, sed non poterat proficere. Quicumque autem habet gratiam, potest proficere per meritum. Ergo primus homo fuit creatus in gratia, & non in natura.

Præterea. Ad hoc quod aliquis accipiat gratiam, requiritur consensus eius: patet recipientis; cum per hoc perficiatur matrimonium quoddam spirituale inter Deum, & animam. Sed consensus in gratiam esse non potest nisi prius existens, Ergo homo non accepit gratiam in primo instanti sue creationis.

Præterea. Natura plus distat à gratia quam gratia à gloria; quæ nihil est aliud quam gratia consummata. Sed in homine gratia præcessit gloriam. Ergo modo magis natura præcessit gratiam.

Sed contra. Homo, & Angelus æqualiter ordinantur ad gratiam. Sed Angelus est creatus in gratia, dicit enim Augustinus XII. de Civit. Dei (cap. ix. à med.) quod Deus simul erat in eis condens naturam, & largiens gratiam. Ergo & homo creatus fuit in gratia. Respondeo dicendum, quod quidam dicunt, quod primus homo non fuit creatus in gratia; sed tamen postmodum gratia fuit sibi collata, antequam peccasset. Plurimæ autem Sanctorum auctoritates attestantur, hominem in statu innocentie gratiam habuisse.

Sed quod fuerit etiam conditus in gratia, ut alii dicunt, videtur requirere ipsa rectitudo primi status; in qua Deus hominem fecit, secundum illud Eccl. vii. 30. Deus fecit hominem rectum. Erat enim rectitudo secundum hoc quod ratio subdebatur Deo, rationi vero inferiores vires, & animæ corpus. Prima autem subiectio erat causa, & secunda, & tertie. Quamdiu enim ratio manebat Deo subiecta, inferiora ei subdebantur; ut Augustinus dicit (cap. xv. Lib. I. de Remiss. peccatorum.) Manifestum est autem quod illa subiectio corporis ad animam, & inferiorum virium ad rationem non erat naturalis: alioquin post peccatum mansisset, cum etiam in demonibus data naturalia post peccatum permanerint, ut Dionysius dicit iv. cap. de Div. Nom. (par. iv. lect. 19.) Unde manifestum est quod & illa prima subiectio, qua ratio Deo subdebatur, non erat solum secundum naturam, sed secundum supernaturale donum gratiæ: non enim potest esse quod effectus sit potentior quam causa. Unde Augustinus dicit XIII. de Civit. Dei (cap. xiii. in princ.) quod postquam præcepti facta transgressio est, confessum, gratia deserente divina, de ceterum suorum nuditate consili sunt. Sententia

Præterea. Magister dicit in xxiv. dist. in Thom. Op. Tom. I.

temperantia, quæ non solum est circa tristitias, sed etiam circa delectationes; & fortitudo, quæ non solum est circa timorem, sed etiam circa audaciam, & spem. Unde poterat esse in primo statu actus temperantiae, secundum quod est moderativa delectationum; & similiter fortitudo, secundum quod est moderativa audacia; sive spei, non autem secundum quod moderatur tristitiam, & timorem.

Ad tertium patet solutio ex his quæ dicta sunt (in corp. art.).

Ad quartum dicendum, quod perseverantia dupliciter sumitur. Uno modo prout est quedam virtus; & sic significat quemdam habitum quo quis eligit perseverare in bono: & sic Adam perseverantiam habuit. Alio modo prout est circumstantia virtutis; & sic significat continuationem quamdam virtutis absque interruptione: & hoc modo Adam perseverantiam non habuit.

Ad quintum patet responso per ea quæ dicta sunt (in corp. art.).

ARTICULUS IV. 476

Utrum Opera primi hominis fuerint minus efficacia ad merendum quam Opera nostra.

II. dist. xxix. art. 4.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod Opera primi hominis fuerint minus efficacia ad merendum quam opera nostra. Gratia enim ex Dei misericordia datur, quæ magis indigentibus subvenit magis. Sed nos indigemus magis gratia quam primus homo in statu innocentiae. Ergo copiosius infunditur nobis gratia: quæ cum sit radix meriti, opera nostra efficaciora ad merendum redduntur.

2. Præterea. Ad meritum requiritur pugna quedam, & difficultas. Dicitur enim II. ad Timoth. 11. 5. *Non coronabitur nisi qui legitime certaverit*: & Philosophus dicit in II. Ethic. (cap. 111. ad fin.) quod virtus est circa difficile, & bonum. Sed nunc est major pugna, & difficultas. Ergo & maior efficacia ad merendum.

3. Præterea. Magister dicit xxiv. dist. II. Lib. Sent. quod homo non meruisset tentationi resistendo. Nunc autem meretur qui tentationi resistit. Ergo efficaciora sunt opera nostra ad merendum quam in primo statu.

Sed contra est, quia secundum hoc homo esset melioris conditionis post peccatum.

Respondeo dicendum, quod quantitas meriti ex duobus potest pensari. Uno modo ex radice caritatis, & gratiæ: & talis quantitas meriti respondet premio essentiali, quod consistit in Dei fruitione: qui enim ex majori caritate aliquid facit, perfectius Deo fruitur. Alio

modo pensari potest quantitas meriti ex quantitate operis: quæ quidem est duplex, scilicet absoluta, & proportionalis. Vidua enim quæ misit duo æra minuta in gazophylacium, minus opus fecit quantitate absoluta quam illi qui magna munera posuerunt; sed quantitate proportionali vidua plus fecit secundum sententiam Domini, quia magis ejus facultatem superabat. Utraque tamen quantitas meriti respondet premio accidentali, quod est gaudium de bono creato.

Sic igitur dicendum, quod efficaciora fuerint hominis opera ad merendum in statu innocentiae quam post peccatum, si attendatur quantitas meriti ex parte gratiæ, quæ tunc copiosior fuit; nullo obstaculo in natura humana invento: similiter etiam, si consideretur absoluta quantitas operis: quia cum homo esset majoris virtutis, majora opera fecisset. Sed si consideretur quantitas proportionalis, major inventur ratio meriti post peccatum propter hominis imbecillitatem. Magis enim excedit parvum opus potestatem ejus qui cum difficultate operatur illud, quam opus magnum potestatem ejus qui sine difficultate illud operatur.

Ad primum ergo dicendum, quod homo post peccatum ad plura indiget gratia quam ante peccatum, sed non magis: quia homo etiam ante peccatum indigebat gratia ad vitam æternam consequendam, quæ est principalis necessitas gratiæ; sed homo post peccatum super hoc indiget gratia etiam ad peccati remissionem, & infirmitatis sustentationem.

Ad secundum dicendum, quod difficultas, & pugna pertinent ad quantitatem meriti secundum quantitatem operis proportionalem, ut dictum est (in corp. art.). Et est signum promptitudinis voluntatis, quæ conatur ad id quod est sibi difficile. Promptitudo autem voluntatis causatur ex magnitudine caritatis. Potest autem contingere quod aliquis sit prompta voluntate faciat opus aliquod facile, & sicut alius difficile: quia paratus esset facere etiam quod sibi esset difficile. Difficultas tamen actualis, inquantum est pœnalis, habet etiam quod sit satisfactoria pro peccato.

Ad tertium dicendum, quod resistere tentationi primo homini non fuisset meritum, secundum opinionem ponentium quod gratiam non haberet, sicut nec modo est meritum non habenti gratiam. Sed in hoc est differentia, quia in primo statu nihil erat interius impellens ad malum, sicut modo est. Unde magis tunc poterat homo resistere tentationi sine gratia quam modo.

QUÆSTIO XCVI.

De dominio, quod homini in statu innocentiae competit, in quatuor articulis divisum.

Deinde considerandum est de dominio, quod competeat homini in statu innocentiae, & circa hoc quaruntur quatuor.

Primo, utrum homo in statu innocentiae animalibus dominaretur.

Secundo, utrum dominaretur omni creaturæ.

Tertio, utrum in statu innocentiae omnes fuissent æquales.

Quarto, utrum homines hominibus dominarentur in illo statu.

ARTICULUS I. 480

Utrum Adam in statu innocentiae animalibus dominaretur.

II. dist. XLIV. quæst. 1. art. 3. & opusc. XXIX. cap. IX.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod Adam in statu innocentiae animalibus non dominabatur. Dicit enim Augustinus IX. super Genesim ad lita. (cap. xiv. ante med.) quod ministerio Angelorum animalia sunt adducta ad Adam, ut eis nomina imponeret. Non autem fuisset sibi necessarium Angelorum ministerium, si homo per seipsum animalibus dominabatur. Non ergo in statu innocentiae habuit dominium homo super alia animalia.

2. Præterea. Ea quæ ab invicem discordant, non recte sub uno dominio congregantur. Sed multa animalia naturaliter ab invicem discordant, sicut ovis, & lupus. Ergo omnia animalia sub hominis dominio non continebantur.

3. Præterea. Hieronymus dicit, (nullibi id habetur apud Hier. at simile aliquid apud Bedam in suo Hexam, & refertur in Glos. ordin.) quod homini ante peccatum non indigenti Deo animalium dominationem dedit: prescribat enim hominem adminiculo animalium adjuvandum fore post lapsum. Ergo ad minus usus domini super animalia non competeat homini ante peccatum.

4. Præterea. Proprium domini esse videtur præcipere. Sed præceptum non recte fertur nisi ad habentem rationem. Ergo homo non habebat dominium super animalia irrationalia.

Sed contra est quod dicitur Gen. 1. 26. de homine: *Proferi piscibus maris, & volatilibus caeli, & bestis terræ.*

Respondeo dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. xcv. art. 1.) inobedien-

tia ad hominem eorum quæ ei debent esse subiecta, subiecta est in penam ejus, eo quod ipse fuit inobediens Deo. Et ideo in statu innocentiae ante inobedientiam prædictam nihil ei repugnabat quod naturaliter deberet ei esse subiectum. Omnia autem animalia sunt homini naturaliter subiecta: quod apparet ex tribus. Primo ex ipso naturæ processu. Sicut enim in generatione rerum intelligitur quidam ordo, quo proceditur de imperfecto ad perfectum (nam materia est propter formam, & forma imperfectior propter perfectiorem) ita etiam est in usu rerum naturalium: Nam imperfectiora cedunt in usum perfectiorum: plantæ enim utuntur terra ad sui nutrimentum, animalia vero plantis, & homines plantis, & animalibus. Unde naturaliter homo dominatur animalibus: & propter hoc Philosophus dicit in I. Polit. (cap. v.) quod

venatio sit vestrium animalium est iusta, & naturalis: quia per eam homo vendicat sibi quod est naturaliter suum. Secundo apparet hoc ex ordine divinæ providentiæ, quæ semper inferiora per superiora gubernat. Unde cum homo sit supra cetera animalia, utpote ad imaginem Dei factus, convenienter ejus gubernationi alia animalia subduntur. Tertio apparet idem ex proprietate hominis, & aliorum animalium. In aliis enim animalibus inventur secundum æstimationem naturalem quædam participatio prudentiæ ad aliquos particulares actus; in homine autem universalis prudentia, quæ est ratio omnium agibilium. Omne autem quod est per participationem, subditur ei quod est per essentiam, & universaliter. Unde patet quod naturalis est subiectio aliorum animalium ad hominem.

Ad primum ergo dicendum, quod in subiectos multa potest facere superior potestas quæ non potest facere inferior. Angelus autem est naturaliter superior homine. Unde aliquis effectus poterat fieri circa animalia virtute angelica qui non poterat fieri potestate humana, scilicet quod statim omnia animalia congregarentur.

Ad secundum dicendum, quod quidam dicunt, quod animalia quæ nunc sunt ferocia, & occidunt alia animalia, in statu illo fuissent mansueta, non solum circa hominem, sed etiam circa alia animalia. Sed hoc est omnino irrationabile. Non enim per peccatum hominis natura animalium est mutata; ut quibus nunc naturale est comedere aliorum animalium carnes, tunc vixissent de herbis, sicut leones, & falcones. Nec Glossa (a) Bedæ dicit Gen. 1. quod ligna, & herba duntaxat sunt omnibus animalibus, & avibus in cibum, sed quibusdam. Fuisset ergo naturalis discordia inter

(a) Oppositum potius habet Beda in suo Hexam. nec tale quicquam ex eo habet glossa: unde ex corrupto exemplari habuisse S. Thomam, Nicolajus putat.

datum intelligi, si deserente gratia, soluta est obedientia carnis ad animam, quod per gratiam in anima existentem inferiora ei subdebantur.

Ad primum ergo dicendum, quod Apostolus illa verba inducit ad ostendendum esse corpus spirituale, sicut corpus animale: quia vita spiritualis corporis incipit in Christo, qui est primo motus ex mortuis; sicut vita corporis animalis incipit in Adam. Non ergo in verbis Apostoli habetur quod Adam non fuit spiritualis secundum animam, sed quod non fuit spiritualis secundum corpus.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Augustinus, alius Auctor, dicit in eodem Lib. (loc. cit. in arg.), non negatur quin aliquo modo fuerit in Adam Spiritus Sanctus, sicut & in aliis iustis; sed quod non sic fuerit in eo, sicut nunc est in fidelibus, qui admittuntur ad perceptionem hereditatis eterne statim post mortem.

Ad tertium dicendum, quod ex illa auctoritate Augustini non habetur quod Angelus, vel homo prius fuerit creatus in naturali libertate arbitrii quam habuisset gratiam; sed quod ostendit quid in eis posset liberum arbitrium ante confirmationem, & quid postmodum consecuti essent per auxilium gratie confirmantis.

Ad quartum dicendum, quod Magister loquitur secundum opinionem illorum qui posuerunt, hominem non esse creatum in gratia, sed in naturalibus tantum.

Vel potest dici, quod etsi homo fuerit creatus in gratia, non tamen habuit ex creatione naturae quod posset proficere per meritum; sed ex superadditione gratie.

Ad quintum dicendum, quod cum motus voluntatis non sit continuus, nihil prohibet etiam in primo instanti sua creationis primum hominem gratie concessisse.

Ad sextum dicendum, quod Gloriam merentur per actum gratie, non autem gratiam per actum naturae. Unde non est similis ratio.

ARTICULUS II. 477

Utrum in primo homine fuerint anime passionis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod in primo homine non fuerint anime passionis. Secundum enim passionis anime contingit quod caro concupiscit adversus spiritum. (Gal. vi. 17.) Sed hoc non erat in statu innocentie. Ergo in statu innocentie non erant anime passionis.

(a) Nicolajus ut dolor, & huiusmodi. (b) Edit. Rom. cum Nicolajo, & nunc.

Præterea. Anima Adæ erat nobilior quam corpus. Sed corpus Adæ fuit impassibile. Ergo nec in anima eius fuerunt passionis.

Præterea. Per virtutem moralem comprimitur anime passionis. Sed in Adam fuit virtus moralis perfecta. Ergo totaliter passionis excludebantur ab eo.

Sed contra est quod dicit Augustinus XIV. de Civ. Dei (cap. x. ant. med.) quod erat in eis amor imperurbatus in Deum, & quoddam alie anime passionis.

Respondeo dicendum, quod passionis anime sunt in appetitu sensuali, cuius obiectum est bonum, & malum. Unde omnium passionum anime quedam ordinantur ad bonum, ut amor, & gaudium; quedam ad malum, ut timor, & dolor. Et quia in primo statu nullum malum aderat, nec imminabat, nec aliquid bonum aberat, quod cuperet bona voluntas pro tempore illo habendum, ut patet per Augustinum XIV. de Civ. Dei (loc. nunc cit.) omnes illæ passionis que respiciunt malum, in Adam non erant, (a) ut timor, & dolor, & huiusmodi: similiter nec illæ passionis que respiciunt bonum non habitum, (b) & tunc habendum, ut cupiditas æstus: illæ vero passionis que possunt esse boni presentis, ut gaudium, & amor; vel que sunt futuri boni in suo tempore habendi, ut desiderium, & spes non affligens, fuerunt in statu innocentie; aliter tamen quam in nobis. Nam in nobis appetitus sensibilis, in quo sunt passionis, non totaliter subest rationi: unde passionis quandoque sunt in nobis prevenientes iudicium rationis, & impediendes; quandoque vero ex iudicio rationis consequentes, prout sensibilis appetitus aliquid rationi obedit. In statu vero innocentie inferior appetitus erat rationi totaliter subiectus. Unde non erant in eo passionis anime, nisi ex rationis iudicio consequentes.

Ad primum ergo dicendum, quod caro concupiscit adversus spiritum per hoc quod passionis rationi repugnant: quod in statu innocentie non erat.

Ad secundum dicendum, quod corpus humanum in statu innocentie erat impassibile quantum ad passionis que removere dispositionem naturalem, ut infra dicitur (quest. xcvi. art. 1. & 2.) & similiter anima fuit impassibilis quantum ad passionis que impediunt rationem.

Ad tertium dicendum, quod perfecta virtus moralis non totaliter tollit passionis, sed ordinat eas. Temperati enim est concupiscere sicut oportet, & que oportet, ut dicitur in III. Ethic. (cap. xi. ad fin.)

Ad quartum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad quintum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad sextum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad septimum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad octavum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

ARTICULUS III. 478

Utrum Adam habuerit omnes virtutes.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod Adam non habuerit omnes virtutes. Quædam enim virtutes ordinantur ad refrenandam immoderantiam passionum; sicut per temperantiam refrenatur immoderata concupiscentia; & per fortitudinem immoderatus timor. Sed immoderata passio non erat in statu innocentie. Ergo nec dicte virtutes.

Præterea. Quædam virtutes sunt circa passionis respicientes malum, ut mansuetudo circa iras, fortitudo circa timores. Sed tales passionis non erant in statu innocentie, ut dictum est (art. præc.) Ergo nec huiusmodi virtutes.

Præterea. Pœnitentia est quedam virtus respiciens peccatum prius commissum: misericordia etiam est quedam virtus respiciens miseriam. Sed in statu innocentie non erat peccatum, nec miseria. Ergo neque huiusmodi virtutes.

Præterea. Perseverantia est quedam virtus. Sed hanc Adam non habuit, ut sequens peccatum ostendit. Ergo non habuit omnes virtutes.

Præterea. Fides quedam virtus est. Sed hæc in statu innocentie non fuit: importat enim ænigmaticam cognitionem, que perfectioni primi status repugnare videtur.

Sed contra est quod Augustinus dicit in quadam homil. (in conc. ad cathecum. contra Iudeos, Pagan. & Arian. cap. xi. à med.) Princeps civitatum vicit Adam de luto terra ad imaginem Dei factum, pudicitia ornatum, temperantia compositum, claritate circumdatum.

Respondeo dicendum, quod homo in statu innocentie aliquid habuit omnes virtutes: & hoc ex dictis patet esse verum. Dicitur enim supra (art. 1. huius quest.) quod talis erat reclusio primi status, quod ratio erat Deo subiecta, inferiores autem vires rationi. Virtutes autem nihil aliud sunt quam perfectiones quedam, quibus ratio ordinatur in Deum, & inferiores vires disponuntur secundum regulam rationis, ut magis patebit cum de virtutibus agetur (1. 2. quest. cxlii. art. 2.) Unde reclusio primi status exigebat ut homo aliquoties omnes virtutes haberet.

Sed considerandum est, quod virtutum quedam sunt que de sui ratione nullam imperfectionem importat, ut caritas, & iustitia. Op. Tom. I.

(a) Ita Rom. Edit. & Patavina. Codd. & Tarrae. Alcan. cum Garcia, & Nicolajo eum fruitione.

tia: & huiusmodi virtutes fuerunt in statu innocentie simpliciter & quantum ad habitum, & quantum ad actum. Quedam vero sunt que de sui ratione imperfectionem important vel ex parte actus, vel ex parte materie. Et si huiusmodi imperfectio non repugnat perfectioni primi status, nihilominus huiusmodi virtutes poterant esse in primo statu: sicut fides, que est eorum que non videntur, & spes, que est eorum que non habentur. Perfectio enim primi status non se extendebat ad hoc ut videret Deum per essentiam, & ut haberet (a) eum fruitione finalis beatitudinis. Unde fides, & spes esse poterant in primo statu & quantum ad habitum, & quantum ad actum. Si vero imperfectio, que est de ratione virtutis alicuius, repugnat perfectioni primi status, poterat huiusmodi virtus ibi esse secundum habitum, & non secundum actum, ut patet de pœnitentia, que est dolor de peccato commisso, & de misericordia, que est dolor de miseria aliena. Perfectio autem primi status repugnat tam dolor, quam culpa, & miseria. Unde huiusmodi virtutes erant in primo homine secundum habitum, & non secundum actum. Erant enim primus homo sic dispositus ut si peccatum præcessisset, doleret; & similiter si miseriam in alio videret, eam pro posse repelleret; sicut Philosophus dicit in IV. Ethic. (cap. ult. in fin.) quod verendum, que est de turpi factis, conturbat spiritus solum sub conditione: est enim sic dispositus quod verendum daretur, si turpe aliquid committeretur.

Ad primum ergo dicendum, quod accedit temperantia, & fortitudini quod superabundantiam passionum repellat, in quantum invenit passionis superabundantes in subiecto. Sed per se convenit huiusmodi virtutibus passionis moderari.

Ad secundum dicendum, quod illæ passionis ad malum ordinatæ repugnant perfectioni primi status que habent respectum ad malum in ipso qui afficitur passione, ut timor, & dolor. Sed passionis que respiciunt malum in altero, non repugnant perfectioni primi status. Poterat enim homo in primo statu habere odium malignitatem demonum, sicut & diligere bonitatem Dei. Unde & virtutes que circa tales passionis essent, possent esse in primo statu & quantum ad habitum, & quantum ad actum. Quæ vero sunt circa passionis respicientes malum in eodem subiecto, si circa huiusmodi solas passionis sunt, non poterat esse in primo statu secundum actum, sed solum secundum habitum; sicut de pœnitentia, & misericordia dictum est (in corp.) Sed sunt quedam virtutes que non sunt circa has passionis solum, sed etiam circa alias; sicut

Ad tertium dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad quartum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad quintum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad sextum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad septimum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

Ad octavum dicendum, quod in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis, quia in primo homine non fuerint anime passionis.

quædam animalia. Nec tamen propter hoc subtraherentur dominio hominis; sicut nec nunc propter hoc subtrahuntur dominio Dei, cujus providentiæ hoc totum dispensatur. Et hujus providentiæ homo executor fuisse, ut etiam nunc apparet in animalibus domesticis: ministrant enim falconibus domesticis per homines gallinæ in cibum.

Ad tertium dicendum, quod homines in statu innocentie non indigebant animalibus ad necessitatem corporalem; neque ad tegumentum, quia nudi erant, & non erubescerent, nullo incitante inordinata concupiscentiæ motu; neque ad cibum, quia lignis paradisi vescerentur; neque ad vehiculum, propter corporis robur; indigebant tamen eis ad experimentalem cognitionem sumendam de naturis eorum. Quod significatum est per hoc quod Deus ad eum animalia adduxit, ut eis nomina imponeret, quæ eorum naturas designant.

Ad quartum dicendum, quod omnia animalia habent quædam participationem prudentiæ, & rationis secundum estimationem naturalem: ex qua contingit quod græves sequantur ducem, & apes obediunt regi. Et sic tunc omnia animalia per seipsa homini obediissent, sicut nunc quædam domestica ei obediunt.

ARTICULUS II. 481

Utrum homo habuisset dominium super omnes alias creaturas.

Locis sup. art. 1. notatis.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod homo non habuisset dominium super omnes alias creaturas. Angelus enim naturaliter est majoris potestatis quam homo. Sed, sicut dicit Augustinus III. de Trinit. (cap. viii.) materia corporalis non obediisset ad nutum etiam sanctis Angelis. Ergo multo minus homini in statu innocentie.

2. Præterea. In plantis non sunt de viribus anime, nisi nutritiva, & augmentativa, & generativa. Hæ autem non sunt naturæ obedire rationi, ut in uno & eodem homine apparet. Ergo cum dominium competat homini secundum rationem, videtur quod homo in statu innocentie non dominaretur plantis.

3. Præterea. Quicumque dominatur aliquid rei, potest illam rem mutare. Sed homo non potuisset mutare cursum caelestium corporum: hoc enim solius Dei est, ut dicit Dionysius in epist. ad Polycar. (vii. non procul a fin.) Ergo non dominabatur eis.

Sed contra est quod dicitur Genes. 1. 26. de homine: *Præsit universæ creaturæ.*

(a) Ita Lovan. & Duaceni Theologi ex Cod. Camer. Thomas Madalena in suo Alcan. cod. legendum putat huiusmodi dabatur dilectio. Edit. Rom. & Patav. 1698. abundat. In Edit. Nicolai typographorum errore omisum fuit hoc 2. argumentum.

Respondeo dicendum, quod in homine quodammodo sunt omnia: & ideo secundum modum quo domiatur his quæ in seipso sunt, secundum hunc modum competit ei dominari aliis. Est autem in homine quatuor considerare: scilicet *rationem*, secundum quam convenit cum Angelis; *vires sensitives*, secundum quas convenit cum animalibus; *vires vegetales*, secundum quas convenit cum plantis; & *ipsum corpus*, secundum quod convenit cum rebus inanimatis. Ratio autem in homine habet locum dominantis, & non subiecti dominio. Unde homo Angelis non dominabatur in primo statu. Et quod dicitur, *omni creaturæ*, intelligitur, quæ non est ad imaginem Dei. Viribus autem sensitivis, sicut irascibilis, & concupiscentibus, quæ aliquantulum obediunt rationi, dominatur anima imperando. Unde in statu innocentie animalibus aliis per imperium dominabatur; viribus autem naturalibus, & ipsi corpori homo dominabatur, non quidem imperando, sed utendo. Et sic etiam homo in statu innocentie dominabatur plantis, & rebus inanimatis, non per imperium, vel imitationem, sed abique impedimento utendo eorum auxilio.

Et per hoc patet responsio ab objecta.

ARTICULUS III. 482

Utrum homines in statu innocentie fuissent æquales.

Sup. quæst. xcii. art. 1. 2. & inf. art. 4. corp.

Ad tertium sic proceditur. Videtur quod homines in statu innocentie omnes fuissent æquales. Dicit enim Gregorius (in Lib. pastoral. curæ part. 11. cap. vi.) quod *sibi non deliquimus, omnes pares sumus*. Sed in statu innocentie non erat delictum. Ergo omnes erant pares.

2. Præterea. Similitudo, & æqualitas est ratio mutue dilectionis, secundum illud Eccli. xlii. 19. *Omne animal diligit sibi simile; sic & omnis homo proximum sibi*. In illo autem statu inter homines (a) abundasset dilectio, quæ est vinculum pacis. Ergo omnes fuissent pares in statu innocentie.

3. Præterea. Cessante causa, cessat effectus. Sed causa inæqualitatis inter homines videtur nunc esse ex parte quidem Dei, quod quosdam pro meritis premiat, quosdam vero punit; ex parte vero naturæ, quia propter naturæ defectum quidam nascuntur debiles, & orbiati, quidam autem fortes, & perfecti: quæ in primo statu non fuissent. Ergo &c.

Sed

Sed contra est quod dicitur Rom. xlii.

1. (a) *Quæ à Deo sunt, ordinata sunt*. Ordo autem maxime videtur in disparitate consistere: dicit enim Augustinus XIX. de Civ. Dei (cap. xlii. à princ.) *Ordo est parium, dispariumque verum sua cuique loca tribuens dispositio*. Ergo in primo statu, qui decentissimus fuisset, disparitas inveniretur.

Respondeo dicendum, quod necesse est dicere, aliquam disparitatem in primo statu (b) futuram fuisse, ad minus quantum ad sexum: quia sine diversitate sexus generatio non fuisset: similiter etiam quantum ad ætatem: (c) enim quidam ex aliis nascebantur, nec illi qui (d) miscebantur, steriles erant.

Sed & secundum animam diversitas fuisset, & quantum ad iustitiam, & quantum ad scientiam. Non enim ex necessitate homo operabatur, sed per liberum arbitrium, ex quo (e) homo habet quod possit magis, & minus animum applicare ad aliquid faciendum, vel volendum, vel cognoscendum: unde quidam magis proficere in iustitia, & scientia, quam alii. Ex parte etiam corporis poterat esse disparitas. Non enim erat exemptum corpus humanum totaliter à legibus naturæ, quin ex exterioribus agentibus aliquod commodum, aut auxilium reciperet magis, & minus: cum etiam cibus eorum vita sustentaretur. Et sic nihil prohibet dicere quin secundum diversam dispositionem aeris, & diversum situm stellarum, aliqui robustiores corpore generarentur quam alii, & majores, & pulchriores, & melius complexionati; ita tamen quod in illis qui excederent, nullus esset defectus, vel peccatum sive circa animam, sive circa corpus.

Ad primum ergo dicendum, quod Gregorius per verba illa intendit excludere disparitatem quæ est secundum differentiam iustitiæ, & peccati: ex qua contingit quod aliqui penitenter sunt sub aliis coercendi.

Ad secundum dicendum, quod æqualitas est causa quod dilectio mutua sit equalis. Sed tamen inter inæquales potest esse major dilectio quam inter equales, licet non equaliter utrinque respondeat: pater enim plus diligit filium naturaliter quam frater fratrem; licet filius non tantumdem diligat patrem, sicut ab eo diligitur.

Ad tertium dicendum, quod causa disparitatis poterat esse ex parte Dei; non quidem ut puniret quosdam, & quosdam premiaret;

(a) *Vulgata*: Quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt. (b) *A'* deest futuram. (c) *A'* deest enim. (d) *Ita editi omnes quos vidimus, & cod. Alcan. prima manu, sed in nascebantur mutatum apparet. Passim ad marginem notatur al. nascebantur: quam lectionem meliorem reputat Garcia, & Madalena.* (e) *Ita cod. quidam cum edit. Nicolai, Patav. & Theologis. Cod. Alcan. cum edit. Rom. ex quo ratio habet quod homo possit.*

sed ut quosdam plus, quosdam minus sublimaret: ut pulchritudo ordinis magis in hominibus reluceret. Et etiam ex parte naturæ poterat disparitas causari secundum prædictum modum, abique aliquo defectu naturæ.

ARTICULUS IV. 483

Utrum homo in statu innocentie homini dominabatur.

2. 2. quæst. clxiv. art. 2. cor. & ad 1. & II. dist. xlii. quæst. 1. art. 3. & op. xx. Lib. II. cap. ix. & Lib. III. cap. ix. fin.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod homo in statu innocentie homini non dominabatur. Dicit enim Augustinus XIX. de Civ. Dei (cap. xv. à princ.) *Hominem a rationem ad imaginem suam factum non voluit Deus nisi irrationabilibus dominari, non hominem homini, sed hominem pecori.*

2. Præterea. Illud quod est introductum in penam peccati, non fuisset in statu innocentie. Sed hominem subesse homini, introductum est in penam peccati: dictum est enim mulieri post peccatum: *Sub potestate viri eris*, ut dicitur Gen. iii. 16. Ergo in statu innocentie non erat homo homini subiectus.

3. Præterea. Subiectio libertati opponitur. Sed libertas est unum de præcipuis bonis; quod in statu innocentie non defuisset, quando nihil aberat quod bonæ voluntati capere posset, ut Augustinus dicit XIV. de Civ. Dei (cap. x.) Ergo homo homini in statu innocentie non dominabatur.

Sed contra. Condicio hominum in statu innocentie non erat dignior, quam condicio Angelorum. Sed inter Angelos quidam aliis dominantur: unde & unus ordo *Dominatum* vocatur. Ergo non est contra dignitatem status innocentie quod homo homini dominaretur.

Respondeo dicendum, quod dominium accipitur dupliciter. Uno modo secundum quod opponitur servituti: & sic dominus dicitur cui aliquid subditur ut servus. Alio modo accipitur dominium, secundum quod communiter refertur ad subiectum qualitercumque: & sic etiam ille qui habet officium gubernandi: & dirigendi liberos, dominus dici potest. Primo ergo modo accep-

to

to dominio, in statu innocentie homo homini non dominaretur; sed secundo modo accepto dominio, in statu innocentie homo homini dominari potuisset.

Cujus ratio est, quia servus in hoc differt à libero, quod *liber est causa sui*, ut dicitur in princip. Metaph. (cap. 11.) *servus autem ordinatur ad alium*. Tunc ergo aliquis dominatur alicui ut servo, quando eum cui dominatur, ad propriam utilitatem sui, scilicet dominantis, refert. Et quia unicuique est appetibile proprium bonum; & per consequens contritabile est unicuique quod illud bonum quod deberet esse suum, cedat alteri tantum: ideo tale dominium non potest esse sine pena subjectionum: propter quod in statu innocentie non fuisset tale dominium hominis ad hominem.

Tunc vero dominatur aliquis alteri ut libero, quando dirigit ipsum ad proprium bonum ejus qui dirigitur, vel ad bonum commune: & tale dominium hominis ad hominem in statu innocentie fuisset propter duo. Primo quia homo naturaliter est animal sociale. Unde homines in statu innocentie socialiter vixerent. Socialis autem vita multorum esse non posset, nisi aliquis præficeret, qui ad bonum commune intenderet. Multi enim per se intendunt ad multa, unus vero ad unum. Et ideo Philosophus dicit in princ. Politie, quod quoad unumque multa ordinantur ad unum, semper invenitur unum ut principale, & dirigens. Secundo quia si unus homo habuisset super aliam supereminentiam scientie, & justitie, inconveniens fuisset; nisi hoc exqueretur in utilitatem aliorum, secundum quod dicitur I. Pet. iv. 10. *Unusquisque gratiam, quam accepit, in alterorum illam ministrans*. Unde Augustinus dicit XIX. de Civ. Dei (cap. xiv. in fin.) *quod iusti non dominandi cupiditate imperant, sed officio consulendi* (& cap. xv.) *Hoc naturalis ordo præscribit: ita Deus hominem condidit*.

Et per hoc patet responsio ad omnia objecta, quæ procedunt de primo modo domini.

QUÆSTIO XCVII.

De his quæ pertinent ad statum primi hominis, quantum ad individui conservationem.

in quatuor articulos divisa.

D E inde considerandum est de his quæ pertinent ad statum primi hominis secundum corpus: & primo quantum ad conservationem individui; secundo quantum ad conservationem speciei.

Circa primum queruntur quatuor.

Primo, utrum homo in statu innocentie esset immortalis.

Secundo, utrum esset impassibilis.

Tertio, utrum indigeret cibis.

Quarto, utrum per lignum vite immortalitatem consequeretur.

ARTICULUS I. 484

Utrum homo in statu innocentie esset immortalis.

II. dist. XIX. quest. 11. art. 4. & mal. quest. v. art. 5. corp.

AD primum sic proceditur. Videtur quod homo in statu innocentie non erat immortalis. *Mortale enim ponitur in definitione hominis*. Sed remota definitione, auferitur definitum. Ergo, si homo erat, non poterat esse immortalis.

2. Præterea. Corruptibile, & incorruptibile genere differunt, ut dicitur in X. Metaph. (text. 26.) Sed eorum quæ differunt genere, non est transmutatio in invicem. Si ergo primus homo fuit incorruptibilis, non posset homo in statu isto esse corruptibilis.

3. Præterea. Si homo in statu innocentie fuit immortalis, aut hoc habuit per naturam, aut per gratiam. Sed non per naturam, quia cum natura eadem maneat secundum speciem, nunc quoque esset immortalis: similiter nec per gratiam quia primus homo gratiam per penitentiam recuperavit, secundum illud Sap. x. 2. *Eduxit illum à delicto suo*. Ergo immortalitatem recuperasset; quod patet esse falsum. Non ergo homo erat immortalis in statu innocentie.

4. Præterea. Immortalitas promittitur homini in premium, secundum illud Apoc. xx. 4. *Mors ultra non erit*. Sed homo non fuit conditus in statu premii, sed ut premium mereretur. Ergo homo in statu innocentie non fuit immortalis.

Sed contra est quod dicitur ad Rom. v. 12. *quod per peccatum intravit mors in mundum*. Ergo ante peccatum homo erat immortalis.

Respondetur dicendum, quod aliquid potest dici incorruptibile tripliciter. Uno modo ex parte materie, eo scilicet quod vel non habet materiam, sicut Angelus, vel habet materiam quæ non est in potentia nisi ad unam formam, sicut corpus celeste: & hoc dicitur secundum naturam incorruptibile. Alio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte forme, quia scilicet rei corruptibilis per naturam inhaeret aliqua dispositio, per quam totaliter à corruptione prohibetur: & hoc dicitur incorruptibile secundum gloriam: quia, ut dicit Augustinus in epist. ad Dioscorum, *tam potenti natura Deus fecit animam, ut ex*

ejus

eius beatitudine redisset in corpus p'entudo sanctitatis, & incorruptionis vigor. Tertio modo dicitur aliquid incorruptibile ex parte causæ efficientis: & hoc modo homo in statu innocentie fuisset incorruptibilis; & immortalis: quia, ut Augustinus (alius Auctor) dicit in Lib. de Qq. nov. & vet. Testam. (quæst. xix. in prin.) *Deus hominem fecit, qui quantum non peccaret, immortalitate vigeret, ut ipse sibi auctor esset aut ad vitam, aut ad mortem*. Non enim corpus ejus erat indissolubile per aliquem immortalitatis vigorem in eo existentem; sed merat animæ vis quædam supernaturaliter divinitus data, per quam poterat corpus ab omni corruptione præservare, quamdiu ipsa Deo subiecta mansisset. Quod rationabiliter factum est: quia enim anima rationalis excedit proportionem corporalis materie, ut supra dictum est (quæst. lxxvi. art. 1.) conveniens fuit ut in principio ei virtus daretur, per quam corpus conservare posset supra naturam corporalis materie.

Ad primum ergo, & secundum dicendum, quod rationes illæ procedunt de incorruptibili & immortalis per naturam.

Ad tertium dicendum, quod vis illa præservandi corpus à corruptione non erat animæ humane naturalis, sed per donum gratiæ: & quamvis gratiam recuperaverit ad remissionem culpæ, & meritum gloriæ, non tamen ad amissionem immortalitatis effectum; hoc enim reservabatur Christo, per quem naturæ defectus in melius reparandus erat ut infra dicitur (III. R. quæst. 1. art. 2.)

Ad quartum dicendum, quod differt immortalitas gloriæ, quæ promittitur in premium, ab immortalitate quæ fuit homini collata in statu innocentie.

ARTICULUS II. 485

Utrum homo in statu innocentie fuisset passibilis.

II. dist. XIX. art. 3. & dist. XXIII. quest. 11. art. 3. & dist. XXIX. art. 3. corp.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod homo in statu innocentie fuisset passibilis. Sentire enim est pati quoddam. Sed homo in statu innocentie fuisset sensibilis. Ergo fuisset passibilis.

2. Præterea. Somnus passio quædam est. Sed homo in statu innocentie dormivisset, secundum illud Gen. 11. 21. *Inmiserit Deus soporem in Adam*. Ergo fuisset passibilis.

3. Præterea. Ibidem subditur, quod *tulit animam de costis ejus*. Ergo fuisset passibilis etiam per abscissionem partis.

4. Præterea. Corpus hominis molle fuit. Sed molle naturaliter passivum est à duro. Ergo

2. s. Tb. Op. Tom. 1.

si corpori primi hominis obvium fuisset aliquid corpus durum, ab eo passum fuisset; & sic primus homo fuit passibilis.

Sed contra est, quia si fuisset passibilis, fuisset corruptibilis: quia *passio magis facta abicit à substantia*. (ex Philof. VI. Topic. cap. 111.)

Respondetur dicendum, quod passio dupliciter dicitur. Uno modo proprie; & sic pati dicitur quod à sua naturali dispositione removetur, passio enim est effectus actionis. In rebus autem naturalibus contraria agunt, & patiuntur ad invicem, quorum unum removet alterum à sua naturali dispositione. Alio modo dicitur passio communiter secundum quamcumque mutationem, etiam si pertineat ad perfectionem naturæ, sicut intelligere, vel sentire dicitur pati quoddam. Hoc igitur secundo modo homo in statu innocentie passibilis erat, & patiebatur & secundum animam, & secundum corpus. Prius autem modo dicta passio erat impassibilis & secundum animam, & secundum corpus, sicut & immortalis. Poterat enim passio nec prohibere, sicut & mortem, si absque peccato peritisset.

Et per hoc patet responsio ad duo prima. Nam sentire, & dormire non removenet hominem à naturali dispositione, sed ad bonum naturæ ordinantur.

Ad tertium dicendum, quod, sicut supra dictum est (quæst. xciii. art. 3. ad 2.) costa illa fuit in Adam, in quantum erat principium humani generis, sicut semen in homine, in quantum est principium per generationem. Sicut igitur decisio feminis non est cum passioe, quæ removeat hominem à naturali dispositione; ita etiam est dicendum de separatione illius costæ.

Ad quartum dicendum, quod corpus hominis in statu innocentie poterat præservari ne pateretur læsionem ab aliquo duro: partim quidem per propriam rationem; per quam poterat nociva vitare; partim etiam per divinam providentiam, quæ sic ipsum tuebatur, ut nihil ei occurreret ex improvviso, à quo læderetur.

ARTICULUS III. 486

Utrum homo in statu innocentie indigebat cibis.

II. dist. XIX. art. 2. ad 2. & 3. & IV. contra. cap. lxxxii. & mal. quest. v. art. 5. ad 8. & 9. & opusc. 11. cap. xlii.

AD tertium sic proceditur. Videtur quod homo in statu innocentie non indigebat cibis. Cibis enim necessarius est homini ad restaurationem perditæ. Sed in corpore Adæ nulla fiebat deperditio, quia incorruptibile erat. Ergo non erat ei cibus necessarius.

Qq

Præ

2. Præterea. Cibus est necessarius ad nutriendum. Sed nutritio non est sine passione. Cum ergo corpus hominis esset impassibile, non erat ei cibus necessarius, ut videtur.

3. Præterea. Cibus dicitur esse nobis necessarius ad vitæ conservationem. Sed Adam aliter vitam poterat conservare: quia si non peccaret, non moreretur. Ergo cibus non erat ei necessarius.

4. Præterea. Ad sumptionem cibi sequitur emissio superfluitatum, quæ habent quamdam turpitudinem non convenientem dignitati primi status. Ergo videtur quod homo in primo statu cibus non uteretur.

Sed contra est quod dicitur Genes. 11. 16. *De omni ligno quod est in paradiso, (a) comeditis.*

Respondeo dicendum, quod homo in statu innocentie habuit vitam animalem cibus indigentem; post resurrectionem vero habebit vitam spirituales cibus indigentem.

Ad cuius evidentiam considerandum est, quod anima rationalis & anima est, & spiritus. Dicitur autem esse anima secundum illud quod est commune sibi, & aliis animabus, quod est vitam corpori dare. Unde dicitur Genes. 11. 7. *Factus est homo in animam viventem*, id est vitam corpori dantem. Sed spiritus dicitur secundum illud quod est proprium sibi, & non aliis animabus, quod scilicet habeat virtutem intellectivam immaterialem. In primo igitur statu anima rationalis communicabat corpori id quod competit ei, in quantum est anima; & ideo corpus illud dicebatur animale, in quantum scilicet habebat vitam ab anima. Primum autem principium vitæ in istis inferioribus, ut dicitur in Lib. II. de Anima (text. 34. & 49.) est anima vegetabilis; cuius opera sunt alimento uti, & generare, & augeri: & ideo hæc opera homini in primo statu competeabant. In ultimo vero statu post resurrectionem anima communicabit quodammodo corpori ea quæ sunt sibi propria, in quantum est spiritus: immortalitatem quidem quantum ad omnes; impassibilitatem vero, & gloriam, & virtutem quantum ad bonos, quorum corpora spiritualia dicuntur. Unde post resurrectionem homines cibus non indigebant; sed in statu innocentie eis indigebant.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut dicit Augustinus (alius Auctor) in Lib. de quæst. vet. & nov. testam. (quæst. xix.) *quomodo immortale corpus habebat, quod cibus sustentabatur? immortale enim non eget esca, neque potu.* Dicitur est enim supra (art. 1. hujus quæst.) quod immortalitas primi status erat secundum vim quamdam supernaturalem in anima residentem, non autem secundum aliquam dispositionem corpori inherentem. Unde per actionem caloris aliquid de humido illius corporis poterat deper-

di: & ne totaliter consumeretur, necesse erat per assumptionem cibi homini subveniri.

Ad secundum dicendum, quod in nutritione est quedam passio, & alteratio, scilicet ex parte alimenti, quod convertitur in substantiam ejus quod alitur. Unde ex hoc non potest concludi, quod corpus hominis fuerit passibile, sed quod cibus assumptus erat passibilis; quamvis etiam talis passio esset ad perfectionem naturæ.

Ad tertium dicendum, quod si homo sibi non subveniret de cibo, peccaret, sicut peccavit sumendo vetitum cibum. Simul enim sibi præceptum fuit ut à ligno scientie boni, & mali abstineret, & ut de omni alio ligno paradisi vesceretur.

Ad quartum dicendum, quod quidam dicunt, quod homo in statu innocentie non assumpsisset de cibo nisi quantum fuisset ei necessarium. Unde non fuisset sibi superfluitatum emissio. Sed hoc irrationabile videtur, quod in cibo assumpto non esset aliqua, feculentia, quæ non esset apta ut converteretur in hominis nutrimentum: unde oportebat superfluitates emitti. Tamen fuisset divinitus provisum, ut nulla ex hoc indecentia esset.

ARTICULUS IV. 487

Utrum homo in statu innocentie per lignum vitæ immortalitatem consecutus fuisset.

II. dist. xix. art. 4. ad 5. & 6. & III. dist. xvi. quæst. 1. art. 3. ad 5. & mal. quæst. v. art. 5. ad 8. & 9.

AD quartum sic proceditur. Videtur quod lignum vitæ non poterat esse causa immortalitatis. Nihil enim potest agere ultra suam speciem, effectus enim non excedit causam. Sed lignum vitæ erat corruptibile; alioquin non potuisset in nutrimentum assumi: quia alimentum convertitur in substantiam nutriti, ut dicitur (art. præc. ad 2.) Ergo lignum vitæ corruptibilitatem, seu immortalitatem conferre non poterat.

2. Præterea. Effectus qui causantur a virtutibus plantarum, & aliarum naturalium rerum, sunt naturales. Si ergo lignum vitæ immortalitatem causasset, fuisset illa immortalitas naturalis.

3. Præterea. Hoc videtur redire in fabulas antiquorum, qui dixerunt, quod dii, qui comedeant de quodam cibo, facti sunt immortales: quos irridet Philoponus in III. Metaph. (text. 15.)

Sed contra est quod dicitur Gen. 11. 22. *Ne forte mittat manum suam, & sumat de ligno vitæ, & comedit, & vivat in æternum.*

Præ-

Præterea. Augustinus (alius Auctor) in Lib. de Q. veter. & nov. testam. (quæst. xix.) dicit: *Cibus arboris vitæ corruptionem corporis inhibebat. Denique post peccatum potuit insubstantialis manere, si se visum esset hinc de arbore vitæ.*

Respondeo dicendum, quod lignum vitæ quodammodo immortalitatem causabat, non autem simpliciter. Ad cuius evidentiam considerandum est, quod duo remedia ad conservationem vitæ habebat homo in primo statu, contra duos defectus. Primus enim defectus est deperditio humiditatis per actionem caloris naturalis, qui est animæ instrumentum: & contra hunc defectum subveniebatur homini per esum aliorum lignorum paradisi, sicut & nunc subvenitur nobis per cibos quos sumimus. Secundus autem defectus est, quia, ut Philoponus dicit I. de generat. (text. 34. & 39.) illud quod generatur ex aliquo extraneo, adjunctum ei quod prius erat, humido præexistenti, imminuit virtutem activam speciei; sicut aqua adjuncta vino, primo quidem convertitur in saporem vini; sed secundum quod magis, & minus additur, dimittit virtutem fortitudinem; & tandem vinum fit aquosum. Sic igitur videmus quod in principio vitæ activa speciei est adeo fortis quod potest convertere de alimento non solum quod sufficit ad restaurationem deperditum, sed etiam quod sufficit ad augmentum; postmodum vero quod aggeneratur, non sufficit ad augmentum, sed solum ad restaurationem deperditum; tandem vero in statu senectutis nec ad hoc sufficit; unde sequitur decrementum, & finaliter dissolutio corporis. Et contra hunc defectum subveniebatur homini per lignum vitæ. Habebat enim virtutem fortificandi virtutem speciei contra debilitatem provenientem ex admixtione extranei. Unde Augustinus dicit XIV. de civ. Dei (cap. xxvi. cir. prin.) *quod cibus aderat homini, ne esuriret; potus, ne sitiret; & lignum vitæ, ne senectus eum dissolveret; & (alius Auctor) in Lib. de Q. veter. & nov. testam. (quæst. xix. in fin.) dicit, quod vitæ arbor medicinis modo corruptionem hominum prohibebat.* Non tamen simpliciter immortalitatem causabat: quia neque virtus quæ inerat animæ ad conservandum corpus, causabatur ex ligno vitæ; neque etiam poterat immortalitatis dispositionem corpori præstare, ut nunquam dissolvi posset: quod ex hoc patet, quia virtus cibuscumque corporis est finita. Unde non poterat virtus ligni vitæ ad hoc se extendere ut daret corpori virtutem durandi tempore infinito, sed usque ad determinatum tempus. Manifestum est enim quod quanto aliqua virtus est major, tanto imprimis durabiliorem effectum. Unde cum virtus ligni vitæ esset finita, semel sumptum præstebat corruptionem usque ad determinatum tempus: quo finito,

vel homo translatus fuisset ad spiritualem vitam, vel indiguisset iterum sumere de ligno vitæ.

Et per hoc patet responsio ad objecta. Nam præter rationes concludunt, quod non causabat incorruptibilitatem simpliciter. Aliæ vero concludunt, quod causabat incorruptibilitatem impediendo corruptionem, secundum modum prædictum (in corp. art.)

QUÆSTIO XCVIII.

De pertinentibus ad conservationem speciei.

in duobus articulis divisâ.

DEinde considerandum est de his quæ pertinent ad conservationem speciei: & primo de ipsa generatione; secundo de conditione prolis genitæ.

Circa primum quaeruntur duo.

Primo, utrum in statu innocentie fuisset generatio.

Secundo, utrum fuisset generatio per coitum.

ARTICULUS I. 488

Utrum in statu innocentie fuisset generatio.

II. dist. xx. quæst. 1. art. 1.

AD primum sic proceditur. Videtur quod in statu innocentie non fuisset generatio. Generatio enim corruptio est contraria, ut dicitur in V. Physic. (text. 51.) Contraria autem sunt circa idem. In statu autem innocentie non fuisset corruptio. Ergo neque generatio.

2. Præterea. Generatio ordinatur ad hoc quod conservetur in specie quod secundum individuum conservari non potest: unde in illis individuis quæ in perpetuum durant, generatio non invenitur. Sed in statu innocentie homo in perpetuum absque morte vixisset. Ergo in statu innocentie generatio non fuisset.

3. Præterea. Per generationem homines multiplicantur. Sed, multiplicatis dominis, necesse est fieri possessionum divisionem, ad evitandam confusionem dominii. Ergo, cum homo sit institutus dominus animalium, facta multiplicatione humani generis per generationem, secuta fuisset divisio dominii quod videtur esse contrarium iuri naturali, secundum quod omnia sunt communia, ut Isidorus dicit (Lib. V. Etym. cap. 1v.) Non ergo fuisset generatio in statu innocentie.

Sed contra est quod dicitur Genes. 1. 28. *Crescite, & multiplicamini, & replete terram.* Huiusmodi autem multiplicatio absque nova generatione fieri non potuisset; cum duo

Q33

tan-

(a) *Vulgata comede.*

tantum fuerit primitus instituti. Ergo in primo statu generatio fuisset.

Respondeo dicendum, quod in statu innocentie fuisset generatio ad multiplicationem humani generis: alioquin peccatum hominis fuisset valde necessarium, ex quo tantum bonum consecutum est. Est ergo considerandum, quod homo secundum suam naturam est constitutus quasi medium quoddam inter creaturas corruptibiles, & incorruptibiles: nam anima ejus est naturaliter incorruptibilis, corpus vero naturaliter corruptibile. Est autem considerandum, quod alio modo intentio nature fertur ad corruptibiles, & ad incorruptibiles creaturas. Id enim per se videtur esse de intentione nature quod est semper, & perpetuum; quod autem est solum secundum aliquod tempus, non videtur esse principaliter de intentione nature, sed quasi ad aliquid ordinatum: alioquin, eo corrupto, nature intentio cassaretur. Quia igitur in rebus corruptibilibus nihil est perpetuum, & semper manens, nisi species; bonum speciei est de principali intentione nature; ad cuius conservationem naturalis generatio ordinatur. Substantie vero incorruptibiles manent semper non solum secundum speciem, sed etiam secundum individua: & ideo etiam ipsa individua sunt de principali intentione nature. Sic igitur homini ex parte corporis, quod corruptibile est secundum naturam suam, competit generatio; ex parte vero anime, quæ incorruptibilis est, competit ei quod multum vel potius à nature auctore, qui solus est manarum animarum creator: & ideo ad multiplicationem humani generis generationem in humano genere statuit etiam in statu innocentie.

Ad primum ergo dicendum, quod corpus hominis in statu innocentie, quantum erat de se, corruptibile erat; sed potuit preservari à corruptione per animam. Et ideo non fuit homini subtrahenda generatio, quæ debetur corruptibilibus rebus.

Ad secundum dicendum, quod generatio in statu innocentie etsi non fuisset propter conservationem speciei, fuisset tamen propter multiplicationem individuum.

Ad tertium dicendum, quod in statu isto, multiplicatis dominis, necesse est fieri divisionem possessionum: quia *communitas possessionis est occasio discordie*, ut Philosophus dicit in II. Polit. (cap. III.) Sed in statu innocentie fuissent voluntates hominum sic ordinatæ, quod absque omni periculo discordie communitate uti fuissent, secundum quod unicuique eorum competere, rebus qua eorum dominio subdebantur; cum hoc etiam modo apud multos bonos viros observetur.

ARTICULUS II.

489

Utrum in statu innocentie fuisset generatio per coitum.

II. dist. XX. quest. I. art. 2.

AD secundum sic proceditur. Videtur quod in statu innocentie non fuisset generatio per coitum. Quia, ut Damascenus dicit (Lib. II. orth. Fid. cap. XI. & Lib. IV. cap. XXV.) *primus homo erat in paradiso terrestri sicut Angelus quidam.* Sed in futuro resurrectionis statu, quando erunt homines Angelis similes, neque nubent, neque nubentur, ut dicitur Matth. XXIII. 30. Ergo neque in paradiso fuisset generatio per coitum.

2. Præterea. Primi homines in perfecta ætate conditi fuerunt. Si igitur in eis ante peccatum generatio fuisset per coitum, fuissent etiam in paradiso carnaliter conjuncti: quod patet esse falsum secundum Scripturam.

3. Præterea. In conjunctione carnali maxime efficitur homo similis bestis propter vehementiam delectationis. Unde etiam continentia laudatur, per quam homines ab hujusmodi delectationibus abstinunt. Sed bestis huiusmodi delectationibus abstinunt, secundum illud Psalm. XLVIII. 21. *Homo, cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis.* Ergo ante peccatum non fuisset maris, & femine carnalis conjunctio.

4. Præterea. In statu innocentie nulla fuisset corruptio. Sed per coitum corrumpitur integritas virginalis. Ergo coitus in statu innocentie non fuisset.

Sed contra est quod Deus ante peccatum masculum, & feminam fecit, ut dicitur Genes. I. & II. Nihil autem est frustra in operibus Dei. Ergo etiam homo non peccasset, fuisset coitus, ad quem distinctio sexuum ordinatur.

Præterea. Gen. II. dicitur, quod mulier est facta in adiutorium viri. Sed non ad aliud, nisi ad generationem, quæ fit per coitum: quia ad quodlibet aliud opus convenientius adiuvare posset vit per virum quam per feminam. Ergo in statu innocentie fuisset generatio per coitum.

Respondeo dicendum, quod quidam antiquorum Doctorem considerantes concupiscentiam fecerunt, quæ invenitur in coitu in isto statu, possuerunt quod in statu innocentie non fuisset generatio per coitum. Unde Gregorius Nyssenus dicit in lib. quem fecit de homine (cap. XVII.) quod in paradiso aliter fuisset multiplicatum genus humanum, sicut multiplicati sunt Angeli abique concubitu

per

per operationem divinæ virtutis: & dicit, quod Deus ante peccatum fecit masculum, & feminam, respiciens ad modum generationis qui futurus erat post peccatum, cuius Deus præcius erat.

Sed hoc non dicitur rationabiliter. Ea enim quæ sunt naturalia homini, neque subtrahuntur, neque dantur homini per peccatum. Manifestum est autem quod homini secundum animalem vitam, quam etiam ante peccatum habebat, ut supra dictum est (quest. præc. art. 3.) naturalis est generare per coitum, sicut & ceteris animalibus perfectis: & hoc declarant naturalia membra ad hunc usum deputata. Et ideo non est dicendum, quod usus horum membrorum naturalium non fuisset ante peccatum, sicut & ceterorum membrorum.

Sunt igitur in coitu duo consideranda secundum præsentem statum. Unum quod nature est, scilicet conjunctio maris, & femine ad generandum. In omni enim generatione requiritur virtus activa, & passiva. Unde cum in omnibus in quibus est distinctio sexuum, virtus activa sit in mare, virtus vero passiva in femina; naturæ ordo exigit ut ad generandum conveniant per coitum mas, & femina. Aliud autem quod considerari potest, est quedam deformitas immoderate concupiscentie: quæ in statu innocentie non fuisset, quando inferiores vires omnino rationi subdebantur. Unde Augustinus dicit in XIV. de Civit. Dei (cap. XXVII. ante med.) *Abstet ut suspicemur non potuisse prolem fieri sine libidinis morbo; sed eo voluntatis nutu moverentur illa membra quæ cetera, & sine ardore, & illecebroso stimulo, cum tranquillitate anime, & corporis.*

Ad primum ergo dicendum, quod homo in paradiso fuisset sicut Angelus per spirituales mentem; cum tamen haberet vitam animalem quantum ad corpus. Sed post resurrectionem erit homo similis Angelo, spiritualis effectus, & secundum animam, & secundum corpus. Unde non est similis ratio.

Ad secundum dicendum, quod, sicut Augustinus dicit IX. super Genes. ad lit. (cap. IV. in princ.) ideo primi parentes in paradiso non coierunt, quia formata muliere, post modicum propter peccatum de paradiso eiectionis sunt: vel quia expectabatur divina auctoritas ad determinatum tempus commixtionis, à qua acciperetur universale mandatum.

Ad tertium dicendum, quod bestie carent ratione. Unde secundum hoc homo in coitu bestialis efficitur, quia delectationem coitus, & fervorem concupiscentie ratione moderari non potest. Sed in statu innocentie nihil huiusmodi fuisset, quod ratione non moderaretur: non quia esset minor delectatio secundum sensum, ut quidam dicunt (fuisset enim

tanto major delectatio sensibilis, quanto esset purior natura, & corpus magis sensibile;) sed quia vis concupiscentis non ita inordinate se extulisset super huiusmodi delectationem regulata per rationem; ad quam non pertinet, ut sic minor delectatio in sensu, sed ut vis concupiscentis non immoderate delectationi inhereret. Et dico immoderate, propter mensuram rationis: sicut sobrius in cibo moderate assumpto non minore habet delectationem quam gulosus; sed minus ejus concupiscentis super huiusmodi delectationem requiescit. Et hoc sonant verba Augustini (inducta in fin. corp.) quæ à statu innocentie non excludunt magnitudinem delectationis, sed ardorem libidinis, & inquietudinem animi. Et ideo continentia in statu innocentie non fuisset laudabilis, quæ in tempore isto laudatur, non propter defectum secunditatis, sed propter remotionem inordinatæ libidinis. Tunc autem fuisset secunditas absque libidine.

Ad quartum dicendum, quod, sicut Augustinus dicit XIV. de Civit. Dei (cap. XXVI. circa med.) *in illo statu nulla corruptione integritatis infunderetur gremio maritus uxoris. Ita enim potuit utero conjugis, salva integritate femine genitali, virile semen immitti, sicut nunc potest, eadem integritate alba, ex utero virginis fluxu mensuræ erumpi.* Ut enim ad parientium non doloris gemitus, sed maturitatis impulsus feminea viscera relaxaret; sic ad concipiendum non libidinis appetitus, sed voluntarius usus naturam utranque conjungeret.

QUÆSTIO XCIX.

De conditione prolis generandæ quantum ad corpus, ut in duos articulos divisæ.

DEinde considerandum est de conditione prolis generandæ: & primo quantum ad corpus; secundo quantum ad iustitiam; tertio quantum ad scientiam.

Circa primum queruntur duo.

Primo, utrum in statu innocentie pueri mox geniti habuissent perfectam virtutem corpoream.

Secundo, utrum omnes fuissent nati in sexu masculino.

ARTICULUS I.

490

Utrum pueri in statu innocentie mox nati virtutem perfectam habuissent ad motum membrorum.

II. dist. XX. quest. II. art. I. & ver. quest. XVII. art. 7. ad 4.

AD primum sic proceditur. Videtur quod pueri in statu innocentie mox nati virtutem perfectam habuissent ad motum membrorum. Dicit enim Augustinus in Lib. I. de

de

de Bapt. parv. (cap. xxxviii. in fin.) quod infirmitas mentis congruit hoc infirmitas corporis, quæ scilicet in pueris apparet. Sed in statu innocentie nulla fuisse infirmitas mentis. Ergo neque talis infirmitas corporis fuisse in parvulis.

2. Præterea. Quædam animalia statim cum nascuntur, habent virtutem sufficientem ad usum membrorum. Sed homo est nobilior aliis animalibus. Ergo multo magis est naturale homini quod statim natus virtutem habeat ad usum membrorum; & ita videtur esse poena ex peccato consequens.

3. Præterea. Non posse consequi delectabile propositum, afflictionem inducit. Sed si pueri non habuissent virtutem ad movendum membra, frequenter accidisset quod non possent consequi aliquod delectabile eis propositum. Ergo fuisse in eis afflictio, quæ non potest esse ante peccatum. Non ergo in statu innocentie defuisse pueris virtus ad movendum membra.

4. Præterea. Defectus senectutis videtur correspondere defectui pueritiæ. Sed in statu innocentie non fuisse defectus senectutis. Ergo neque etiam defectus pueritiæ.

Sed contra est quod omne generatum prius est imperfectum quam perficiatur. Sed pueri in statu innocentie fuisse per generationem producti. Ergo à principio imperfecti fuisse, & quantitate, & virtute corporis.

Respondeo dicendum, quod ea quæ sunt supra naturam, sola fide tenemus; quod autem credimus, auctoritati debemus. Unde in omnibus asserendis sequi debemus naturam rerum, præter ea quæ auctoritate divina traduntur, quæ sunt supra naturam. Manifestum est autem naturale hoc esse, utpote principii humane nature competens, quod pueri mox nati non habeant sufficientem virtutem ad movendum membra: quia homo naturaliter habet cerebrum majus in quantitate secundum proportionem sui corporis quam cetera animalia. Unde naturale est quod propter maximam humiditatem cerebri in pueris, nervi, qui sunt instrumenta motus, non sunt idonei ad movendum membra. Ex alia vero parte nulli Catholico dubium est quin divina virtute fieri possit ut pueri mox nati perfectam virtutem habeant ad movendum membra. Constat autem per auctoritatem Scripturæ (Eccl. vii. 30.) quod Deus fecit hominem rectum: & hæc rectitudo consistit, ut Augustinus dicit (Lib. XIV. de Civ. Dei cap. xi.) in perfecta subjectione corporis ad animam. Sicut ergo in primo statu non poterat esse in membris hominis aliquid quod repugnaret ordinatæ hominis voluntati; ita membra hominis deficere non poterant humane voluntati. Voluntas autem hominis ordinata est quæ tendit in actus sibi

convenientes. Non sunt autem illdem actus convenientes homini secundum quamlibet gratiam. Dicendum est ergo, quod pueri mox nati non habuissent sufficientem virtutem ad movendum membra ad quoslibet actus, sed ad actus pueritiæ convenientes, puta ad sugendum ubera, & ad alia hujusmodi.

Ad primum ergo dicendum, quod Augustinus loquitur de ista infirmitate quæ nunc in pueris apparet, etiam quantum ad actus eorum pueritiæ convenientes, ut patet per ea quæ præmittit, quod *juxta se jacentibus manibus, magis possunt esurientes flere quam sugere.*

Ad secundum dicendum, quod hoc quod quædam animalia statim nata habent usum membrorum, non est ex eorum nobilitate, cum quædam animalia perfectiora hoc non habeant; sed hoc eis contingit ex fixitate cerebri, & quia actus proprii talium animalium sunt imperfecti, ad quos etiam parva virtus sufficere potest.

Ad tertium patet solutio per ea quæ dicta sunt in corpore. Vel potest dici, quod nihil appetivissent, nisi ordinata voluntate convenisset eis secundum statum suum.

Ad quartum dicendum, quod homo in statu innocentie generatus fuisse, sed non fuisse corruptus. Et ideo in statu illo posuissent esse aliqui defectus pueriles, qui consequuntur generationem; non autem defectus seniles, qui ordinantur ad corruptionem.

ARTICULUS II. 495

Utrum in primo statu femine nata fuisset.

II. dist. xx. quæst. 2. art. 1. ad 1. & quod. 111. quæst. xi. & quod. v. quæst. v. art. 1.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod in primo statu femine nata non fuisset. Dicit enim Philosophus in II. lib. de Gen. animal. (cap. 111.) quod *femina est mas occasionatus*, quasi præter intentionem nature proveniens. Sed in statu illo nihil evenisset innaturale in hominis generatione. Ergo femine nata non fuisset.

2. Præterea. Omne generans generat sibi simile, nisi impediatur vel propter defectum virtutis, vel propter indispositionem materiæ; sicut parvus ignis non potest comburere ligna viridia. In generatione autem vis activa est in mare. Cum igitur in statu innocentie nullus fuisset defectus virtutis ex parte maris, nec indispositio materiæ ex parte femine, videtur quod semper masculi nati fuissent.

3. Præterea. In statu innocentie generatio ad multiplicationem hominum ordinabatur. Sed sufficienter homines multiplicari potuissent per primum hominem, & per primam feminam, ex quo in perpetuum victuri erant.

ARTICULUS I. 492

Utrum homines fuissent nati cum justitia.

1. 2. quæst. lxxxvi. art. 2. corp. fin. & II. dist. xx. quæst. 1. art. 1. & dist. lxxviii. quæst. 1. art. 2. corp. & Rom. v. lect. 3.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod homines non fuissent cum justitia nati. Dicit enim Hugo de Sanct. Viç. (Lib. I. de Sacr. part. vi. cap. xxiv.) quod *primus homo ante peccatum generaret quidem filios sine peccato, sed non paternæ justitiæ heredes.*

2. Præterea. Justitia est per gratiam, ut Apostolus dicit ad Rom. v. Sed gratia non transfunditur, quia sic esset naturalis, sed à solo Deo infunditur. Ergo pueri cum justitia nati non fuissent.

3. Præterea. Justitia in anima est. Sed anima non est ex traduce. Ergo nec justitia traducta fuisset à parentibus in filios.

Sed contra est quod Anselmus dicit in Lib. de conceptu Virgin. (cap. x. post med.) quod *simul cum rationalem haberent animam, justitiam essent, quos generaret homo, si non peccaret.*

Respondeo dicendum, quod naturaliter homo generat sibi simile secundum speciem. Unde quæcumque accidentia consequuntur naturam speciei, in his necesse est quod filii parentibus simulentur; nisi sit error in operatione nature, qui in statu innocentie non fuisset. In accidentibus autem individualibus non est necesse quod filii parentibus simulentur. Justitia autem originalis, in qua primus homo conditus fuit; fuit accidens nature speciei non quasi ex principis speciei causarum; sed tantum sicut quoddam donum divinitus datum toti nature. Et hoc apparet, quia opposita sunt unius generis. Peccatum autem originale, quod opponitur illi justitiæ, dicitur esse peccatum nature: unde traducitur à parente in posteros: & propter hoc etiam filii parentibus assimilati fuissent quantum ad originalem justitiam.

Ad primum ergo dicendum, quod verbum Hugonis est intelligendum non quantum ad habitum justitiæ, sed quantum ad executionem actus.

Ad secundum dicendum, quod quidam dicunt, quod pueri non fuissent nati cum justitia gratuita, quæ est mercedi principium, sed cum justitia originali. Sed cum radix originalis justitiæ, in ejus rectitudine factus est homo, consistat in subjectione supernaturali rationis ad Deum, quæ est per gratiam gratum facientem, ut supra dictum est (quæst. xcv. art. 1.) necesse est dicere, quod si pueri nati fuissent in originali justitia, etiam nati fuissent cum

erant. Ergo non fuisset necessarium quod in statu innocentie femine nascerentur.

Sed contra est quod sic natura processisset in generando, sicut eam Deus instituit. Sed Deus instituit mare, & feminam in natura humana, ut dicitur Gen. 11. & 2. Ergo etiam in statu illo fuissent mares, & femine generati.

Respondeo dicendum, quod nihil eorum quæ ad complementum humane nature pertinent, in statu innocentie defuisse. Sicut autem ad perfectionem universi pertinent diversi gradus rerum, ita etiam diversitas sexus est ad perfectionem humane nature. Et ideo in statu innocentie uterque sexus per generationem productus fuisset.

Ad primum ergo dicendum, quod femina dicitur *mas occasionatus*, quia est præter intentionem nature particularis, non autem præter intentionem nature universalis, ut supra dictum est (quæst. xix. art. 1. ad 2.)

Ad secundum dicendum, quod generatio femine non solum contingit ex defectu virtutis activæ, vel indispositione materiæ, ut objecto tangit; sed quandoque quidem ex aliquo accidenti extrinseco, sicut Philosophus dicit in Lib. II. de Animal. (vel de gener. animal. cap. 11.) quod *venus septentrionalis coadjuvat ad generationem masculorum, australis vero ad generationem feminarum*: quandoque etiam ex conceptione anime, ad quam de facili immutatur corpus. Et præcipue in statu innocentie hoc esse poterat, quando corpus magis erat anime subiectum, ut scilicet secundum voluntatem generantis distingueretur sexus in prole.

Ad tertium dicendum, quod proles fuisset genita vivens vita animali, ad quam sicut pertinet alimento uti, sic etiam generare. Unde conveniebat quod omnes generarent, & non solum primi parentes: ad quod consequens videtur, quod tot fuissent generate femine, quod mares.

QUÆSTIO C.

De conditione prolis generande quantum ad justitiam.

in duos articulos divisa.

Deinde considerandum est de conditione prolis generande quantum ad justitiam: & circa hoc quaeruntur duo.

Primo, utrum homines fuissent nati cum justitia.

Secundo, utrum nascerentur in justitia confirmati.